

Геннадій Рябцев

Порядок підтвердження відповідності рідкого біопалива (біокомпонентів) та біогазу, призначених для використання у галузі транспорту

УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТР
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ
ПОЛІТИКИ

KONRAD
ADENAUER
STIFTUNG

Геннадій Рябцев

Експерт з енергетики, головний науковий співробітник
Національного інституту стратегічних досліджень, директор
спеціальних проєктів Науково-технічного центру «Псіхея»

ПОРЯДОК ПІДТВЕРДЖЕННЯ ВІДПОВІДНОСТІ РІДКОГО БІОПАЛИВА ТА БІОГАЗУ, ПРИЗНАЧЕНИХ ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ У ГАЛУЗІ ТРАНСПОРТУ

Редакторка: **Надія Тисячна**
Комунікаційна менеджерка, УЦЄП

Графічний дизайн: **Олександр Іванов**
SMM менеджер, УЦЄП

Це дослідження підготовлено Українським центром європейської політики за підтримки Представництва Фонду Конрада Аденауера в Україні (Київ). Інформація та погляди, викладені в цьому дослідженні, належать авторам і не обов'язково відображають точку зору Фонду Конрада Аденауера. За всі помилки, що містяться в цьому дослідженні, відповідальність несуть виключно автори. Крім того, це дослідження не відображає позицію їхніх установ.

Усі частини цієї публікації захищені авторським правом.

Зміст

---

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	5
1.1. МЕТА ТА СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ ПОРЯДКУ.....	5
1.2. ЗВ'ЯЗОК ІЗ НОРМАМИ ПРАВА ЄС.....	5
1.3. ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ.....	6
2. КРИТЕРІЇ СТАЛОСТІ.....	8
2.1. ВИМОГИ ДО СКОРОЧЕННЯ ВИКИДІВ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ.....	8
2.2. ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ.....	8
2.3. ВИМОГИ ДО ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРИЗНОМАНІТТЯ.....	9
2.4. ПЕРЕЛІК ДОЗВОЛЕНОЇ СИРОВИНИ.....	10
2.5. ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО ВИСОКОРИЗИКОВИХ БІОПАЛИВ.....	11
3. СИСТЕМА ПІДТВЕРДЖЕННЯ ВІДПОВІДНОСТІ.....	12
3.1. ПРИНЦИП МАС-БАЛАНСУ ТА ВІДСТЕЖЕННЯ.....	12
3.2. ВИМОГИ ДО ЛАНЦЮГА ПОСТАЧАННЯ.....	12
3.3. ВИКОРИСТАННЯ ДОБРОВІЛЬНИХ СХЕМ СЕРТИФІКАЦІЇ.....	13
3.4. ВЗАЄМНЕ ВИЗНАННЯ СЕРТИФІКАТІВ.....	14
4. ПРОЦЕДУРА ПІДТВЕРДЖЕННЯ ВІДПОВІДНОСТІ.....	15
4.1. ПОДАННЯ ЗАЯВКИ ОПЕРАТОРОМ РИНКУ.....	15
4.2. ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ, ЩО ПОДАЮТЬСЯ.....	15
4.3. АУДИТ І ВЕРИФІКАЦІЯ.....	17
4.3.1. АУДИТ.....	17
4.3.2. ВЕРИФІКАЦІЯ.....	17
4.3.3. ЧАСТОТА Й ПЕРІОДИЧНІСТЬ ПЕРЕВІРОК.....	17
4.4. ВИДАЧА СЕРТИФІКАТА ВІДПОВІДНОСТІ.....	18
4.5. СТРОК ДІЇ СЕРТИФІКАТА ТА УМОВИ ЙОГО ПРОДОВЖЕННЯ.....	18
4.6. ВТРАТА ЧИННОСТІ І ПОВТОРНА СЕРТИФІКАЦІЯ.....	19
4.7. АНУЛЮВАННЯ АБО ПРИЗУПИНЕННЯ ДІЇ СЕРТИФІКАТА.....	20
5. ЗВІТНІСТЬ ТА МОНІТОРИНГ.....	21
5.1. ВИМОГИ ДО ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ ОПЕРАТОРІВ РИНКУ.....	21
5.1.1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ.....	21
5.1.2. ВИМОГИ ДО ЗВІТНОСТІ.....	21
5.1.3. ПЕРЕВІРКА ТА ВЕРИФІКАЦІЯ ЗВІТНОСТІ.....	21

5.2. ФОРМАТ І ПЕРІОДИЧНІСТЬ ПОДАННЯ ДАНИХ.....	22
5.3. ІНТЕГРАЦІЯ З НАЦІОНАЛЬНОЮ СИСТЕМОЮ МОНІТОРИНГУ ТА ЗВІТНОСТІ.....	22
5.4. ПУБЛІЧНІСТЬ АГРЕГОВАНИХ ДАНИХ.....	22
6. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА РЕАЛІЗАЦІЮ ПОРЯДКУ.....	23
6.1. ЦЕНТРАЛЬНІ ОРГАНИ ВЛАДИ.....	23
6.2. ОРГАНИ СЕРТИФІКАЦІЇ ТА НЕЗАЛЕЖНІ АУДИТОРИ.....	24
7. НАЦІОНАЛЬНИЙ РЕЄСТР СТАЛОГО БІОПАЛИВА ТА БІОГАЗУ.....	25
7.1. СТВОРЕННЯ ТА ВЕДЕННЯ РЕЄСТРУ.....	25
7.2. ВНЕСЕННЯ ДАНИХ ПРО СЕРТИФІКАТИ, ПАРТІЇ ПАЛИВА, ОПЕРАТОРІВ РИНКУ.....	25
7.3. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УНІКАЛЬНИХ ІДЕНТИФІКАТОРІВ ТА ЗАПОБІГАННЯ ПОДВІЙНОМУ ОБЛІКУ.....	26
7.4. ПРОЗОРИСТІ І ПУБЛІЧНІСТЬ ДАНИХ.....	27
8. КОНТРОЛЬ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ.....	28
8.1. ІНСТРУМЕНТИ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ (КОНТРОЛЮ).....	28
8.2. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОПЕРАТОРІВ РИНКУ.....	28
8.2.1. ФІНАНСОВІ САНКЦІЇ (ШТРАФИ).....	29
8.2.2. ПРИЗУПИНЕННЯ ДІЇ ТА АНУЛЮВАННЯ СЕРТИФІКАТА.....	29
8.2.3. ЗАБОРОНА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ.....	29
8.3. ПОРЯДОК ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ.....	29
8.3.1. АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПОРЯДОК.....	30
8.3.2. СУДОВИЙ ПОРЯДОК.....	30
8.3.3. ОСОБЛИВОСТІ ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ЩОДО СЕРТИФІКАТІВ ВІДПОВІДНОСТІ.....	30
8.3.4. РОЛЬ НЕЗАЛЕЖНИХ АУДИТОРІВ У ПРОЦЕДУРІ ОСКАРЖЕННЯ.....	30
9. ПЕРЕХІДНІ ТА ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ.....	31
9.1. ПЕРЕХІДНИЙ ПЕРІОД.....	31
9.2. ВИЗНАННЯ СЕРТИФІКАТІВ, ВИДАНИХ ЗА ПОПЕРЕДНІМИ ПРАВИЛАМИ.....	32
9.3. УЗГОДЖЕННЯ З АКТАМИ ЗАКОНОДАВСТВА.....	32
ДОДАТОК А. ВІДПОВІДНІСТЬ ТЕРМІНІВ.....	34
ДОДАТОК Б. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ РОЗРАХУНКУ ВИКИДІВ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ.....	35
ДОДАТОК В. ТАБЛИЦЯ ПОРОГІВ СКОРОЧЕННЯ ВИКИДІВ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ.....	36
ДОДАТОК Г. ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ.....	37

Загальні положення

1.1. Мета та сфера застосування Порядку

Метою цього Порядку є встановлення єдиних вимог та процедур підтвердження відповідності рідкого біопалива (біокомпонентів) та біогазу, призначених для використання у галузі транспорту, критеріям сталості, визначеним законодавством України та актами права Європейського Союзу, що підлягають імплементації відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та Договору про заснування Енергетичного Співтовариства.

Порядок спрямований на:

- забезпечення відповідності виробництва, обігу та використання рідкого біопалива і біогазу критеріям сталості, зокрема щодо скорочення викидів парникових газів, охорони земель з високим запасом вуглецю та збереження біорізноманіття;
- гармонізацію національних процедур підтвердження сталості з положеннями Директиви (ЄС) 2018/2001 (RED II), Директиви (ЄС) 2023/2413 (RED III), Регламенту (ЄС) 2023/1804 (AFIR) та вимогами Директиви 2009/30/ЄС (FQD);
- створення правових підстав для взаємного визнання сертифікатів сталості, виданих у межах добровільних схем, визнаних Європейською Комісією;
- інтеграцію національної системи підтвердження сталості у загальноєвропейську систему моніторингу та звітності.

Сфера застосування цього Порядку охоплює:

- суб'єктів господарювання всіх форм власності, що провадить діяльність із виробництва, імпорту, експорту, зберігання, уведення в обіг, постачання рідкого біопалива (біокомпонентів) і біогазу для його використання у галузі транспорту;
- органи державної влади, уповноважені на здійснення нагляду (контролю), моніторингу та ведення національного реєстру сталого біопалива та біогазу;
- процедури підтвердження відповідності критеріям сталості, включаючи застосування принципу мас-балансу, ведення документації та проведення незалежного аудиту.

1.2. Зв'язок із нормами права ЄС

Цей Порядок відповідає ключовим актам права ЄС, а саме:

- Директиві (ЄС) 2018/2001 (RED II) та Директиві (ЄС) 2023/2413 (RED III) у частині встановлення обов'язкових критеріїв сталості для біопалива, біорідин та біогазу; визначення мінімальних вимог до скорочення викидів парникових газів; заборони використання сировини з високовуглецевих земель та охорони біорізноманіття;
- Директиві 2009/30/ЄС (FQD – Fuel Quality Directive) у частині визначення вимог до зменшення вуглецевої інтенсивності палива, що постачається на ринок, та встановлення обов'язку постачальників звітувати про викиди;
- Регламенту (EU) 2023/1804 (AFIR – Alternative Fuels Infrastructure Regulation) у частині забезпечення інтеграції біопалив, включно з біометаном, у транспортну інфраструктуру.

Порядок ураховує добровільні схеми сертифікації, визнані Європейською Комісією (ISCC, REDcert тощо), у частині кращих практик підтвердження відповідності критеріям сталості, та Європейський зелений курс (European Green Deal), що передбачає поступове посилення вимог до сталості та декарбонізації транспорту.

При розробленні та застосуванні цього Порядку враховано положення:

- ДСТУ EN 16214-1:2022 Критерії сталого розвитку для виробництва біопалив та біорідин для енергетичних застосувань. Принципи, критерії, показники та верифікатори. Частина 1. Термінологічний словник (EN 16214-1:2012+A1:2019, IDT);
- ДСТУ CEN/TS 16214-2:2022 Критерії сталого розвитку для виробництва біопалив та біорідин для енергетичних застосувань. Принципи, критерії, показники та верифікатори. Частина 2. Оцінювання відповідності, охоплюючи документацію, що підтверджує хронологію відповідальності під час передавання товару та баланс маси (CEN/TS 16214-2:2020, IDT);
- ДСТУ EN 16214-3:2017 Критерії сталості для виробництва біопалив та біорідин для енергетичного використання. Принципи, критерії, індикатори та верифікатори. Частина 3. Біорізноманіття та екологічні аспекти, пов'язані зі збереженням довкілля (EN 16214-3:2012 + A1:2017, IDT);
- ДСТУ EN 16214-4:2022 Критерії сталого розвитку для виробництва біопалив та біорідин для енергетичних застосувань. Принципи, критерії, показники та верифікатори. Частина 4. Методи розрахунку балансу викидів парникових газів із застосуванням аналізу життєвого циклу (EN 16214-4:2013+A1:2019, IDT).

1.3. Визначення термінів

У цьому Порядку терміни¹ вживаються у такому значенні:

- **Аудит сталості** – незалежна перевірка відповідності суб'єкта господарювання критеріям сталості, що здійснюється акредитованим органом.
- **Біогаз** – газоподібне паливо, одержане шляхом анаеробного зброджування біомаси або біорозкладних відходів, яке може бути використане безпосередньо як паливо або після очищення та доведення до якості природного газу (біометан) для використання у галузі транспорту.
- **Біомаса** – біорозкладна частина продуктів, відходів та залишків сільськогосподарської, лісогосподарської, рибної та аквакультурної діяльності, а також біорозкладна частина промислових і побутових відходів.
- **Біопаливо** – рідке або газоподібне паливо, вироблене з біомаси, призначене для використання у галузі транспорту, що відповідає вимогам законодавства України та критеріям сталості.
- **Викиди парникових газів у життєвому циклі** – сукупні викиди парникових газів, пов'язані з усіма етапами ланцюга постачання рідкого біопалива (біокомпонентів) і біогазу для його використання у галузі транспорту та розраховані за вимогами ДСТУ EN 16214-4:2022.
- **Відходи** – будь-які речовини чи предмети, що підпадають під визначення відходів згідно із Законом України «Про управління відходами» та можуть бути використані як сировина для виробництва біопалива чи біогазу, за умови дотримання критеріїв сталості.

¹) Таблицю відповідності термінів наведено в Додатку А.

- **Добровільна схема сертифікації** – система, визнана Європейською Комісією або уповноваженим органом України, яка підтверджує відповідність біопалива та біогазу критеріям сталості шляхом незалежного аудиту та верифікації.
- **Залишки** – побічні продукти сільськогосподарської, лісгосподарської, промислової чи іншої діяльності, які не є основною ціллю виробництва та можуть бути використані як сировина для виробництва біопалива чи біогазу
- **Критерії сталості** – сукупність вимог до виробництва та використання біопалива і біогазу, що забезпечують скорочення викидів парникових газів, збереження земель з високим запасом вуглецю, охорону біорізноманіття та дотримання принципів сталого управління ресурсами.
- **Мас-баланс** – принцип обліку й відстеження, що забезпечує можливість змішування сталого та несталого біопалива чи сировини в межах визначеної системи постачання за умови, що обсяг сталого продукту, який виводиться з системи, не перевищує обсяг сталого продукту, введеного до системи.
- **Національний реєстр сталого біопалива та біогазу** – офіційна електронна база даних, що містить інформацію про сертифікати сталості, обсяги виробництва, обігу та використання біопалива і біогазу, а також операторів ринку, що провадять відповідну діяльність.
- **Оператор ринку** – суб'єкт господарювання будь-якої форми власності, що провадить діяльність із виробництва, імпорту, експорту, зберігання, уведення в обіг, постачання рідкого біопалива (біокомпонентів) і біогазу для його використання у галузі транспорту.
- **Парникові гази (ПГ)** – гази, що сприяють зміні клімату шляхом утримання тепла в атмосфері, включаючи вуглекислий газ (CO₂), метан (CH₄), закис азоту (N₂O) та інші, визначені міжнародними угодами та законодавством України.
- **Сировина з високим ризиком непрямої зміни землекористування (ILUC)** – сировина для виробництва біопалива, використання якої може призвести до значних непрямих викидів ПГ через зміну землекористування, відповідно до положень RED II.
- **Сировина з низьким ризиком ILUC** – сировина, виробництво якої відповідає спеціальним умовам, що знижують ризик непрямої зміни землекористування.
- **Система відстеження** – сукупність організаційних та технічних заходів, що забезпечують документальне підтвердження походження сировини, її руху та відповідності критеріям сталості на всіх етапах ланцюга постачання рідкого біопалива (біокомпонентів) і біогазу для його використання у галузі транспорту.

2.1. Вимоги до скорочення викидів парникових газів

Розрахунок скорочення викидів парникових газів здійснюється за методологією оцінки життєвого циклу (Life Cycle Assessment, LCA), що охоплює етапи вирощування сировини, її транспортування, переробку, дистрибуцію та кінцеве використання.

Методика² розрахунку викидів має відповідати вимогам RED II/III та положенням ДСТУ EN 16214-4:2022, які регламентують принципи мас-балансу та передачі інформації у ланцюзі постачання.

Верифікацію результатів здійснюють незалежні аудитори.

Для установок з виробництва біопалива та біогазу, введених в експлуатацію до 5 жовтня 2015 року, мінімальний рівень скорочення викидів ПГ³ становить 50 %.

Для установок, введених в експлуатацію з 6 жовтня 2015 року по 31 грудня 2020 року, мінімальний рівень скорочення викидів ПГ становить 60 %.

Для установок, введених в експлуатацію з 1 січня 2021 року, мінімальний рівень скорочення викидів ПГ становить 65 %.

Для біопалива та біогазу з відходів і залишків, включаючи сировину, визначену у Додатку IX до RED II, мінімальний рівень скорочення викидів ПГ становить 70 %.

Для біопалива та біогазу, що використовуються у виробництві електроенергії, тепла та холоду, а також для сталого авіаційного палива (SAF), мінімальний рівень скорочення викидів ПГ становить 70...80 % залежно від дати введення установки в експлуатацію та виду сировини (згідно з RED III).

Для біопалива та біогазу, вироблених із сировини, що має високий ризик непрямої зміни землекористування (ILUC), застосовуються додаткові обмеження та поступове скорочення їхньої частки на ринку відповідно до RED II/III.

Для сировини з низьким ризиком ILUC допускається застосування знижених вимог за умови підтвердження відповідності спеціальним критеріям сталості.

Усі розрахунки скорочення викидів повинні супроводжуватися документально підтвердженими даними, що підлягають перевірці у рамках системи відстеження та аудиту.

2.2. Обмеження щодо використання земель

Обмеження⁴ щодо використання земель спрямовані на запобігання перетворенню екосистем із високим запасом вуглецю та біорізноманіттям, збереження охоронюваних територій та забезпечення сталого використання природних ресурсів. Вони є обов'язковими для всіх суб'єктів господарювання, що здійснюють виробництво, імпорт чи постачання біопалива та біогазу в Україні, та підлягають перевірці у рамках національної системи підтвердження сталості.

2) Основні принципи розрахунку викидів наведено в Додатку Б.

3) Узагальнену таблицю скорочення викидів наведено в Додатку В.

4) Таблицю відповідності обмежень щодо використання земель наведено в Додатку Г.

Біопаливо та біогаз не можуть вироблятися із сировини, вирощеної на землях, які станом на січень 2008 року мали статус:

- первинних лісів та інших лісових екосистем із високим біорізноманіттям;
- земель із високим запасом вуглецю, включаючи торфовища, заболочені території та постійні луки;
- земель, що були осушені для сільськогосподарського використання після зазначеної дати.

Забороняється використання сировини, вирощеної на територіях, що мають статус природоохоронних об'єктів відповідно до законодавства та міжнародних зобов'язань України.

Використання земель, що мають високу природоохоронну цінність, допускається лише за умови, що виробництво сировини не завдає шкоди охоронюваним видам та середовищам їх існування.

Виробництво біопалива та біогазу не може здійснюватися із сировини, вирощеної на землях, на яких були осушені торфовища або інші заболочені території після січня 2008 року.

У випадку, якщо сировина походить із земель, що зазнали деградації до цієї дати, допускається її використання лише за умови документального підтвердження відсутності додаткових викидів парникових газів.

Суб'єкти господарювання зобов'язані забезпечити документальне підтвердження походження сировини та її відповідності вимогам сталості відповідно до принципів мас-балансу.

Перевірка дотримання обмежень щодо використання земель здійснюється шляхом незалежного аудиту та верифікації.

2.3. Вимоги до збереження біорізноманіття

Виробництво біопалива має здійснюватися таким чином, щоб не завдавати шкоди екосистемам, не призводити до деградації природних середовищ існування та не зменшувати рівень біорізноманіття.

Виробництво біопалива та біогазу не допускається у випадках, коли сировина походить із земель, що мають особливу природоохоронну цінність.

Вимоги до збереження біорізноманіття узгоджуються з положеннями Конвенції про біологічне різноманіття (1992 р.), Рамсарської конвенції (1971 р.), Бернської конвенції (1979 р.).

Охороні підлягають:

- первинні ліси та інші природні лісові екосистеми;
- національні парки, біосферні та природні заповідники, заказники, пам'ятки природи;
- території, що є середовищем існування рідкісних і зникаючих видів, занесених до Червоної книги України та міжнародних списків (IUCN);
- водно-болотні угіддя міжнародного значення (відповідно до Рамсарської конвенції);
- природні луки та пасовища, особливо ті, що мають статус охоронюваних екосистем.

Виробники зобов'язані документально підтвердити, що сировина не походить із земель, які підлягають охороні.

Підтвердження здійснюють шляхом ведення системи обліку та відстеження.

Достовірність даних про походження сировини перевіряється незалежними аудиторами.

2.4. Перелік дозволеної сировини

Використання сировини для виробництва біопалива та біогазу повинно відповідати принципам сталості, включаючи скорочення викидів парникових газів, збереження земель з високим запасом вуглецю та охорону біорізноманіття.

Сировина, що використовується, має бути відстежуваною у межах системи мас-балансу, а її відповідність підтверджується незалежним аудитом.

Виробництво передового біопалива та біогазу, які не конкурують з продовольчим виробництвом і мають високий потенціал скорочення викидів парникових газів, може здійснюватися з таких категорій сировини⁵:

- відходи та залишки сільського господарства, що не є основною ціллю виробництва (солома, лушпиння, стебла кукурудзи);
- відходи лісового господарства (гілки, кора, тирса); лігноцелюлозні матеріали, включаючи деревину, що не придатна для виробництва харчових продуктів чи кормів, а також залишки деревообробної промисловості;
- відходи целюлозно-паперової промисловості;
- відходи харчової промисловості, що не придатні для споживання;
- водорості (макро- та мікроводорості) та інші аквакультури, вирощені у контрольованих умовах, що не конкурують із виробництвом харчових продуктів;
- біомаса з короткоротаційних плантацій на деградованих землях, нецелюлозні матеріали, трави, багаторічні культури, що не використовуються у харчовому ланцюгу;
- гній та інші органічні залишки тваринного походження;
- відходи переробки деревини, що не містять небезпечних речовин.

При досягненні національних цілей у сфері транспорту допускається виробництво біопалив і біогазу з таких категорій сировини⁶:

- відпрацьовані кулінарні олії (UCO);
- тваринні жири категорій 1 і 2 відповідно до Регламенту (ЄС) 1069/2009;
- відходи та залишки переробки рослинних олій та тваринних жирів, які не придатні для харчового використання;
- біорозкладні відходи промисловості та побуту, включаючи органічні відходи харчової промисловості, відходи громадського харчування та роздрібної торгівлі продуктами харчування;
- відходи домогосподарств, що містять біоорганічні компоненти;
- біогаз із відходів і залишків, включаючи газ, одержаний зі стічних побутових вод та їхніх похідних, окрім каналізаційного осаду.

Енергетичний внесок біопалива, виробленого з цієї сировини, може бути врахований подвійно при обчисленні національних цілей у сфері транспорту, однак його частка не повинна перевищувати 1,7 % у загальному обсязі енергії, спожитої на транспорті.

Використання харчових та кормових культур для виробництва біопалива допускається лише у межах, визначених RED II/III, і не повинно призводити до негативного впливу на продовольчу безпеку.

Виробники та постачальники зобов'язані забезпечити документальне підтвердження походження сировини та її відповідності вимогам сталості.

5) RED II/III, Додаток IX, частина А.

6) RED II/III, Додаток IX, частина В.

2.5. Обмеження щодо високоризикових біопалив

Високоризиковими вважають види палива, вироблені з сировини, вирощування якої пов'язане з високою ймовірністю непрямой зміни землекористування (Indirect Land Use Change, ILUC), що призводить до значних додаткових викидів парникових газів.

Частка високоризикових біопалив у загальному споживанні відновлюваної енергії у галузі транспорту підлягає поступовому скороченню. Починаючи з 2023 року, рівень споживання таких біопалив не може перевищувати рівень, зафіксований у 2019 році, та має поступово зменшуватися до повного припинення їхнього зарахування до цільових показників у 2030 році.

Використання біопалива, виробленого з сировини, що відповідає критеріям «низького ризику ILUC», допускається за умови підтвердження відповідності спеціальним вимогам сталості. Таке підтвердження здійснюється у рамках системи відстеження та мас-балансу, а також шляхом незалежного аудиту.

Українські виробники та постачальники біопалива зобов'язані документально підтверджувати походження сировини та її належність до категорії низького або високого ризику ILUC.

Використання високоризикових біопалив у галузі транспорту України не може враховуватися при досягненні національних цільових показників щодо частки відновлюваної енергії.

Контроль за дотриманням цих вимог здійснюється уповноваженими органами шляхом перевірки даних у національному реєстрі сталого біопалива та біогазу, а також у процесі незалежного аудиту.

3.1. Принцип мас-балансу та відстеження

Система підтвердження відповідності критеріям сталості рідкого біопалива (біокомпонентів) та біогазу ґрунтується на принципі мас-балансу та забезпеченні відстеження походження сировини і готової продукції.

Мас-баланс передбачає, що сталу та несталу сировину або продукцію дозволяється змішувати у межах визначеної системи постачання, за умови, що обсяг сталого біопалива чи біогазу, який виводиться з системи, не перевищує обсяг сталого продукту, введеного до системи.

Відповідність обсягів на вході та виході системи повинна бути підтверджена документально, із зазначенням усіх операцій із сировиною та готовою продукцією. Такий підхід забезпечує збереження «ланцюга довіри» та гарантує, що заявлені обсяги сталого біопалива відповідають фактичним.

Відстежуваність означає можливість ідентифікації походження сировини, її руху та перетворення на всіх етапах ланцюга постачання – від виробника сировини до кінцевого постачальника біопалива чи біогазу.

Система відстеження повинна забезпечувати:

- унікальну ідентифікацію партій сировини та продукції;
- ведення облікових записів щодо кількості, характеристик та походження сировини;
- можливість перевірки відповідності критеріям сталості на будь-якому етапі ланцюга постачання.

Верифікація достовірності даних здійснюється незалежними аудиторами.

Усі оператори ринку, залучені до виробництва, транспортування, зберігання та постачання біопалива і біогазу, зобов'язані вести облік операцій у стандартизованій формі.

Дані про обсяги сталого біопалива повинні бути внесені до національного реєстру сталого біопалива та біогазу.

Контроль за дотриманням принципу мас-балансу здійснюється компетентними органами шляхом аналізу поданої документації та проведення вибіркового перевірок.

3.2. Вимоги до ланцюга постачання

Вимоги до операторів ринку – виробників, трейдерів та постачальників – забезпечують безперервність системи підтвердження сталості, прозорість руху продукції та достовірність даних про її відповідність критеріям сталості.

Загальні вимоги до всіх операторів ринку:

- забезпечення прозорості та достовірності інформації про походження сировини та відповідність продукції критеріям сталості.
- використання єдиної системи мас-балансу для обліку та відстеження на всіх етапах ланцюга постачання.
- обов'язкове документування та зберігання даних, що підтверджують сталість продукції, з можливістю їх перевірки у рамках незалежного аудиту.
- взаємодія з національним реєстром сталого біопалива та біогазу для забезпечення централізованого контролю та уникнення подвійного обліку.

Виробники біопалива:

- забезпечують відповідність сировини та виробленого біопалива критеріям сталості, включаючи скорочення викидів парникових газів, охорону земель та збереження біорізноманіття;
- ведуть облік усіх операцій із сировиною та готовою продукцією відповідно до принципу мас-балансу.
- надають підтверджувальні документи про походження сировини, її категорію (відходи, залишки, сировина з Додатку IX RED II/III) та результати розрахунків викидів ПГ;
- підлягають перевірці незалежними аудиторами.

Посередники у ланцюгу постачання біопалива (трейдери):

- забезпечують безперервність системи відстеження й підтвердження сталості при передачі біопалива чи біогазу від виробника до постачальника;
- ведуть облік усіх партій продукції, включаючи унікальні ідентифікатори, обсяги, характеристики та підтвердження сталості;
- не мають права змінювати статус продукції (стала/нестала), лише передаючи інформацію, отриману від виробника, у рамках системи мас-балансу;
- зберігають всю документацію протягом строку, визначеного законодавством, та надають її для перевірки уповноваженим органам і аудиторам.

Постачальники біопалива:

- несуть відповідальність за введення біопалива чи біогазу в обіг на внутрішньому ринку України;
- зобов'язані підтвердити, що продукція, яка постачається споживачам, відповідає критеріям сталості та має належне документальне підтвердження;

- мають подавати звітність до національного реєстру сталого біопалива та біогазу, включаючи дані про обсяги, походження та результати розрахунків скорочення викидів ПГ;
- підлягають контролю з боку уповноважених органів та незалежному аудиту.

3.3. Використання добровільних схем сертифікації

Підтвердження відповідності рідкого біопалива (біокомпонентів) та біогазу критеріям сталості може здійснюватися шляхом застосування добровільних схем сертифікації, офіційно визнаних Європейською Комісією. Такі схеми є інструментом гармонізації вимог до сталості на міжнародному рівні та забезпечують взаємне визнання сертифікатів у державах-членах ЄС і країнах Енергетичного Співтовариства.

Добровільні схеми сертифікації, затверджені Європейською Комісією, визнаються належним доказом відповідності біопалива та біогазу критеріям сталості та скорочення викидів парникових газів. Використання таких схем є альтернативою національним системам підтвердження відповідності, але не звільняє суб'єктів господарювання від обов'язку дотримання вимог національного законодавства України.

Суб'єкти господарювання, які використовують добровільні схеми сертифікації, мають забезпечити:

- ведення обліку та відстеження відповідно до принципу мас-балансу;
- документальне підтвердження походження сировини та її відповідності критеріям сталості;
- проходження незалежного аудиту та верифікації.

Сертифікати, видані у рамках добровільних схем, повинні містити інформацію про походження сировини, обсяги продукції, результати розрахунків скорочення викидів парникових газів і підтвердження дотримання екологічних критеріїв.

Суб'єкти господарювання зобов'язані подавати до уповноваженого органу підтверджувальні документи для реєстрації сертифікатів у національній системі.

3.4. Взаємне визнання сертифікатів

Сертифікати, видані у рамках добровільних схем сертифікації, визнаних Європейською Комісією, визнаються Україною як належний доказ відповідності критеріям сталості.

Сертифікати, видані у рамках добровільних схем, визнають дійсними, якщо:

- схема сертифікації включена до переліку, затвердженого Європейською Комісією;
- сертифікат містить усю необхідну інформацію щодо походження сировини, обсягів продукції, результатів розрахунків скорочення викидів парникових газів та відповідності екологічним критеріям;
- сертифікат виданий акредитованим органом, що відповідає вимогам незалежності та компетентності.

Інформація про сертифікати, визнані у рамках добровільних схем, підлягає внесенню до національного реєстру сталого біопалива та біогазу.

Визнання сертифікатів не звільняє суб'єктів господарювання від обов'язку дотримання вимог національного законодавства України, зокрема Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» та Закону України «Про управління відходами».

Центральний орган виконавчої влади, визначений Кабінетом Міністрів України, контролює дотримання вимог добровільних схем у частині, що стосується національного законодавства, зокрема Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» та Закону України «Про управління відходами».

Перевірка достовірності сертифікатів, виданих у рамках добровільних схем, здійснюється шляхом незалежного аудиту.

Процедура підтвердження відповідності

4.1. Подання заявки суб'єктом господарювання

Суб'єкт господарювання, який здійснює виробництво, імпорт, обіг або постачання рідкого біопалива чи біогазу для використання у галузі транспорту, зобов'язаний подати заявку до уповноваженого органу для отримання сертифіката відповідності критеріям сталості.

Заявка подається в електронній формі за встановленим зразком, затвердженим уповноваженим органом.

Подання заявки є обов'язковою передумовою для внесення суб'єкта господарювання та його продукції до національного реєстру сталого біопалива та біогазу.

У заявці зазначають:

- ідентифікаційні дані суб'єкта господарювання;
- відомості про виробничі потужності та діяльність;
- інформацію про сировину;
- розрахунки скорочення викидів парникових газів;
- підтвердження дотримання принципу мас-балансу та системи відстеження;
- документи щодо сертифікації та аудиту (за наявності).

До заявки додають:

- копії установчих документів суб'єкта господарювання;
- документи, що підтверджують право власності або користування виробничими потужностями;

- документи, що підтверджують походження сировини (контракти, накладні, сертифікати сталості);
- результати попереднього аудиту сталості (у разі його проведення).

Уповноважений орган здійснює реєстрацію заявки у встановленому порядку та перевіряє її на повноту і відповідність формальним вимогам.

У разі виявлення недоліків заявник отримує повідомлення з вимогою їх усунення у визначений строк.

4.2. Перелік документів, що подаються

Усі документи, що подає заявник, мають:

- бути достовірними та актуальними;
- охоплювати всі етапи життєвого циклу продукції – від походження сировини до кінцевого продукту;
- забезпечувати відстежуваність походження біомаси;
- підтверджувати дотримання екологічних і соціальних критеріїв.

Ідентифікаційні дані суб'єкта господарювання мають охоплювати:

- повне найменування, місцезнаходження, код ЄДРПОУ;
- контактні дані відповідальних осіб;
- копії установчих документів;
- копії документів, що підтверджують право на здійснення діяльності.

Відомості про виробничі потужності та діяльність передбачають:

- опис виробничих потужностей (місце розташування, проектна потужність, технологічні процеси);
- інформацію про вид діяльності (виробництво, імпорт, трейдинг, постачання);
- дані про наявність екологічних дозволів та ліцензій, виданих відповідно до законодавства України.

Інформація про сировину має охоплювати:

- дані про сировину, що використовується, із зазначенням її походження та категорії відповідно до Додатку IX RED II/III;
- документи, що підтверджують походження сировини (географічні координати земельних ділянок; інформація про попереднє землекористування; підтвердження відсутності використання земель з високою біорізноманітністю чи високим запасом вуглецю);
- підтвердження віднесення сировини до категорії відходів чи залишків відповідно до Закону України «Про управління відходами».

Розрахунки скорочення викидів парникових газів охоплюють:

- результати розрахунку загального обсягу викидів парникових газів, що виникають протягом життєвого циклу біопалива або біоріднини, з урахуванням усіх етапів виробництва, транспортування та використання, за методологією⁷ оцінки життєвого циклу (LCA);
- використані вхідні дані, коефіцієнти та методичні підходи;
- підтвердження відповідності мінімальним порогам скорочення викидів ПГ.

Підтвердження дотримання принципу мас-балансу та системи відстеження передбачає:

- опис системи обліку та відстеження, що застосовується суб'єктом господарювання;
- внутрішні регламенти й записи, що забезпечують можливість відстеження походження сировини та руху продукції;
- підтвердження відповідності принципу мас-балансу;
- дані про унікальні ідентифікатори партій сировини та готової продукції.

Документи щодо сертифікації передбачають надання:

- копій сертифікатів, виданих у рамках добровільних схем, визнаних Європейською Комісією (FSC, PEFC; за наявності);
- результатів попереднього аудиту сталості (у разі його проведення);
- інформації про орган сертифікації або аудитора, який здійснював попередню перевірку (у разі її проведення).

Додаткові дані охоплюють:

- звіт про обсяги виробництва, імпорту або постачання біопалива чи біогазу за попередній звітний період;
- договори, що містять положення про дотримання постачальниками екологічних та соціальних стандартів;
- інформація про інтеграцію даних у національний реєстр сталого біопалива та біогазу;
- інші документи, передбачені законодавством України у сфері охорони довкілля та енергетики.

7) Див. Додаток Б.

4.3. Аудит і верифікація

Метою аудиту і верифікації є підтвердження відповідності діяльності суб'єкта господарювання критеріям сталості, визначеним у нормативних документах.

4.3.1. Аудит

Аудит проводять органи сертифікації та/або незалежні аудиторі, акредитовані відповідно до вимог національного законодавства та міжнародних стандартів.

Об'єктами аудиту є:

- походження та категорія сировини (відповідність вимогам RED III та Закону України «Про управління відходами»);
- результати розрахунків скорочення викидів парникових газів за методологією оцінки життєвого циклу (LCA);
- відповідність виробничих процесів, сировини та готової продукції критеріям сталості;
- дотримання принципу мас-балансу та відстеження на всіх етапах ланцюга постачання;
- наявність і достовірність сертифікатів у рамках добровільних схем, визнаних Європейською Комісією.

Обсяг перевірки визначається залежно від типу біопалива, масштабу виробництва, географічного розташування та складності ланцюга постачання.

Аудит проводять на місці (on-site) або дистанційно (off-site), залежно від характеру діяльності суб'єкта.

Аудит охоплює:

- підготовчий етап, який передбачає вивчення документації, визначення обсягу перевірки і складання плану аудиту;
- польову перевірку, що передбачає інспекцію потужностей, опитування персоналу, перевірку записів і процедур;
- оцінювання відповідності, яка полягає в порівнянні фактичних даних із критеріями сталості, виявленні невідповідностей і формулюванні висновків;

- звітування, що передбачає складання аудиторського звіту, надання рекомендацій суб'єкту господарювання щодо усунення невідповідностей, передачу звіту уповноваженому органу.

4.3.2. Верифікація

Верифікація є процесом підтвердження достовірності даних, наданих суб'єктом господарювання, і передбачає:

- аналізування документальних доказів;
- перевірку відповідності даних вимогам системи стандартів ДСТУ EN 16214;
- оцінювання системи відстеження;
- перевірку методів збирання та оброблення інформації.

Верифікація може здійснюватися як частина аудиту або окремо, зокрема у випадках, коли сертифікація базується на даних, отриманих із зовнішніх джерел або електронних систем.

4.3.3. Частота й періодичність перевірок

Первинну перевірку проводять перед видачою сертифіката відповідності.

Подальші перевірки здійснюють:

- щорічно – для підтвердження чинності сертифіката;
- позапланово – у разі змінення у виробничому процесі або за запитом органу сертифікації;
- у рамках процедури продовження строку дії сертифіката.

У разі виявлення невідповідностей операторові ринку надається строк для їхнього усунення. Повторна перевірка проводиться після подання підтверджувальних документів.

Усі перевірки мають бути належним чином задокументовані.

Результати перевірок оформлюють у вигляді звіту, який містить:

- опис об'єкта перевірки;
- перелік перевірених критеріїв сталості;
- виявлені невідповідності;
- рекомендації щодо усунення порушень;
- висновок про відповідність або невідповідність критеріям сталості.

Звіт про перевірку є підставою для прийняття рішення уповноваженим органом про видачу, продовження строку дії або відмову у видачі, призупинення, анулювання сертифіката відповідності.

Результати перевірок мають бути доступними органам державного нагляду (контролю) та всім заінтересованим сторонам.

Оприлюднення даних здійснюють у спосіб, що забезпечує баланс між прозорістю ринку та захистом комерційної таємниці суб'єктів господарювання.

Результати перевірок підлягають внесенню до національного реєстру сталого біопалива та біогазу.

4.4. Видача сертифіката відповідності

Сертифікат є офіційним документом, що підтверджує право суб'єкта господарювання вводити в обіг біопаливо та біогаз як такі, що відповідають критеріям сталості.

Видача сертифіката відповідності критеріям сталості рідкого біопалива (біокомпонентів) та біогазу є завершальним етапом процедури підтвердження та здійснюється уповноваженим органом на підставі результатів перевірки (аудиту, верифікації).

Підставами для видачі сертифіката є:

- позитивні результати аудиту та верифікації, проведених незалежними аудиторами;
- підтвердження дотримання принципу мас-балансу та відстеження у ланцюгу постачання;

- документально підтверджене походження сировини та її відповідність вимогам сталості, визначеним RED II/III та законодавством України;
- відповідність розрахунків скорочення викидів парникових газів встановленим порогам.

Сертифікат відповідності містить:

- найменування та ідентифікаційні дані суб'єкта господарювання;
- вид діяльності (виробництво, імпорт, трейдинг, постачання);
- види сировини та продукції, що підтверджені як сталі;
- результати розрахунків скорочення викидів парникових газів;
- строк дії сертифіката;
- дані про орган, що здійснив аудит і видав сертифікат.

У разі виявлення порушень або невідповідностей сертифікат може бути призупинений або анульований уповноваженим органом.

Видані сертифікати підлягають обов'язковій реєстрації у національному реєстрі сталого біопалива та біогазу.

Дані про сертифікат вносять до реєстру з метою забезпечення прозорості, уникнення подвійного обліку та можливості перевірки з боку компетентних органів і споживачів.

4.5. Строк дії сертифіката та умови його продовження

Сертифікат відповідності видається уповноваженим органом на строк до п'яти років, якщо інше не передбачено законодавством або умовами сертифікації⁸.

Протягом строку дії сертифіката оператор ринку зобов'язаний щорічно підтверджувати відповідність критеріям сталості шляхом подання звітності та проходження наглядового аудиту.

⁸) У разі застосування добровільних схем сертифікації, строк дії сертифіката відповідності може бути скорочений до одного або трьох років, залежно від рівня ризику, пов'язаного з діяльністю оператора, та результатів попередніх аудитів.

У разі виявлення суттєвих порушень або невідповідностей сертифікат може бути призупинений чи анульований уповноваженим органом.

Для продовження строку дії сертифіката оператор ринку не пізніше ніж за 90 календарних днів до закінчення його чинності подає до уповноваженого органу заяву про продовження.

До заяви додають:

- актуальні дані про виробничі потужності та види сировини;
- результати розрахунків скорочення викидів парникових газів відповідно до методології оцінки життєвого циклу (LCA);
- підтвердження дотримання принципу мас-балансу та відстеження;
- звіт про результати останнього наглядового аудиту.

Процедура продовження строку дії сертифіката відповідності може передбачати проведення верифікації, що підтверджує незмінність умов виробництва та відповідність вимогам стандартів, та/або перевірку системи відстеження та управління ризиком.

У разі виявлення змін у джерелах сировини, технологічних процесах або географічному розташуванні виробничих потужностей, орган сертифікації має право вимагати проведення повного повторного аудиту.

Умови продовження також передбачають, що:

- оператор ринку не повинен мати не виправлених порушень, виявлених під час попередніх перевірок;
- усі коригувальні дії, визначені за результатами аудиту, мають бути виконані у встановлені строки;
- документи, що підтверджують відповідність, мають бути чинними та актуальними на момент подання заявки на продовження строку дії сертифіката.

Рішення про продовження строку дії сертифіката приймається уповноваженим органом на підставі аналізу поданих документів та результатів аудиту.

У разі позитивного рішення строк дії сертифіката продовжується на новий період, визначений у рішенні, але не більше ніж на п'ять років.

Продовження строку дії сертифіката може здійснюватися через уповноважені платформи, зокрема сервіси кваліфікованих надавачів електронних довірчих послуг. Така процедура передбачає автоматичне створення заявки на основі чинного сертифіката, за умови відсутності змін у даних, що містяться в ньому.

Автоматичне продовження можливе лише у випадках, коли до завершення строку дії сертифіката залишилося не більше 45 днів, і за умови, що попередній аудит не виявив критичних невідповідностей.

У разі відмови у продовженні строку дії сертифіката оператор ринку має право повторно подати заявку на сертифікацію у загальному порядку.

4.6. Втрата чинності і повторна сертифікація

У випадку, якщо строк дії сертифіката закінчився, а оператор ринку не подав заявку на його продовження у встановлений термін, сертифікат втрачає чинність.

Відновлення сертифіката можливе лише шляхом проходження повної процедури сертифікації, включаючи аудит, аналіз документації та перевірку відповідності критеріям сталості.

Повторну сертифікацію проводять також у випадках:

- змінення технологічного процесу виробництва біопалива;
- заміни сировини;
- змінення місця розташування виробничих потужностей;
- виявлення порушень, що мають системний характер.

4.7. Анулювання або призупинення дії сертифіката

Сертифікат відповідності може бути анульований або призупинений у випадках:

- виявлення суттєвих невідповідностей у продукції, процесі її виробництва та/або введення в обіг;
- систематичного порушення вимог сталості та/або умов сертифікації;
- виявлення суттєвих невідповідностей у поданих даних, що підтверджено незалежними аудиторами;
- використання підроблених документів чи сертифікатів;
- невиконання приписів уповноваженого органу;
- відмови суб'єкта господарювання від проходження аудиту;
- припинення діяльності органом сертифікації або втрати ним акредитації.

5.1. Вимоги до обліку та звітності операторів ринку

Система підтвердження відповідності критеріям сталості рідкого біопалива (біокомпонентів) та біогазу передбачає обов'язкове ведення обліку та подання звітності операторами ринку.

5.1.1. Загальні вимоги

Оператори ринку зобов'язані вести облік усіх операцій із біопаливом та біогазом, включаючи дані про походження сировини, обсяги виробництва, транспортування, зберігання та реалізації.

Облік здійснюється за принципом мас-балансу, що гарантує відповідність між обсягами сталого біопалива на вході та виході системи постачання.

Усі партії продукції повинні мати унікальні ідентифікатори, що дозволяють відстежити їх походження та рух у ланцюгу постачання.

5.1.2. Вимоги до звітності

Оператори ринку зобов'язані подавати до уповноваженого органу регулярну звітність про обсяги сталого біопалива та біогазу, введених в обіг на внутрішньому ринку.

Звітність повинна містити структуровану інформацію щодо:

- обсягів виробництва, імпорту, експорту та постачання біопалива і біогазу;
- походження та категорії сировини (зокрема відповідно до Додатку IX RED II/III);

- результатів розрахунків скорочення викидів парникових газів за методологією LCA;
- підтвердження дотримання принципу мас-балансу;
- наявності сертифікатів у рамках добровільних схем, визнаних Європейською Комісією (за наявності).

Дані, подані у звітності, підлягають внесенню до національного реєстру сталого біопалива та біогазу.

Подані дані є офіційною звітністю та використовуються для моніторингу виконання національних зобов'язань у сфері відновлюваної енергетики та інтеграції до енергетичного ринку ЄС.

5.1.3. Перевірка та верифікація звітності

Подана звітність підлягає перевірці незалежними аудиторами.

Аудитори здійснюють оцінку достовірності звітності, повноти та точності поданих даних, перевіряють відповідність облікових записів фактичним обсягам продукції та дотримання критеріїв сталості.

Результати перевірки підлягають внесенню до національного реєстру сталого біопалива та біогазу.

У разі виявлення невідповідностей оператор ринку зобов'язаний усунути їх у визначений строк та подати уточнену звітність.

5.2. Формат і періодичність подання даних

Оператори ринку подають щорічну звітність про обсяги сталого біопалива та біогазу, введених в обіг на внутрішньому ринку, за формою, затвердженою уповноваженим органом.

Крім щорічної звітності, оператори ринку зобов'язані подавати кварталні зведені дані для оперативного моніторингу виконання національних цільових показників у сфері відновлюваної енергетики.

У разі проведення перевірки або аудиту уповноважений орган має право вимагати позапланове подання даних, що підтверджують сталість продукції.

5.3. Інтеграція з національною системою моніторингу та звітності

Дані, подані операторами ринку, повинні бути уніфіковані та сумісні з національними і європейськими форматами звітності.

Щорічна звітність операторів ринку є основою для формування національних звітів у сфері відновлюваної енергетики.

Дані повинні забезпечувати відстежуваність походження сировини та відповідність принципу мас-балансу.

Усі дані підлягають незалежній перевірці (аудиту та верифікації) для підтвердження їхньої достовірності.

5.4. Публічність агрегованих даних

Агреговані дані про обсяги виробництва, імпорту, експорту та споживання біопалива і біогазу підлягають регулярному оприлюдненню уповноваженим органом.

Публікація здійснюється у формі зведених статистичних звітів, що не містять комерційно чутливої або конфіденційної інформації окремих операторів ринку.

Дані повинні бути доступними для громадськості, органів державної влади, наукових установ та міжнародних партнерів.

У публічному доступі мають бути відображені:

- загальні обсяги сталого біопалива та біогазу, введених в обіг на внутрішньому ринку;
- структура використаної сировини (зокрема відповідно до категорій Додатку IX RED II/III);
- середні показники скорочення викидів парникових газів, підтвержені відповідно до методології оцінки життєвого циклу (LCA);
- частка продукції, сертифікованої у рамках добровільних схем, визнаних Європейською Комісією;
- динаміка виконання національних цільових показників у сфері відновлюваної енергетики.

Агреговані дані публікують щорічно в національному звіті про розвиток відновлюваної енергетики.

Квартальні зведені дані можуть оприлюднюватися для забезпечення оперативного моніторингу та інформування операторів ринку.

Перед оприлюдненням агреговані дані підлягають перевірці та верифікації.

Уповноважений орган забезпечує узгодженість оприлюднених даних із національним реєстром сталого біопалива та біогазу.

Оприлюднення даних здійснюють у спосіб, що забезпечує баланс між прозорістю ринку та захистом комерційної таємниці операторів ринку.

Відповідальність за реалізацію порядку

6.1. Центральні органи влади

Головний орган у системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів газового палива:

- координує реалізацію державної політики у сфері сталості біопалива та біогазу;
- забезпечує гармонізацію національної системи підтвердження сталості з вимогами права ЄС, зокрема у частині застосування принципу мас-балансу та відстеження;
- організовує і контролює ведення національного реєстру сталого біопалива та біогазу, сприяючи його інтеграції до європейських інформаційних систем для забезпечення прозорості та взаємного визнання даних;
- забезпечує взаємне визнання сертифікатів сталості, виданих у рамках добровільних схем, визнаних Європейською Комісією;
- передає до Європейської Комісії узагальнені дані про обсяги сталого біопалива та біогазу, результати розрахунків скорочення викидів парникових газів та інформацію про використані добровільні схеми сертифікації;
- передає до Секретаріату Енергетичного Співтовариства звітність щодо виконання національних цільових показників у сфері відновлюваної енергетики, включаючи дані про сталий розвиток ринку біопалива та біогазу;
- забезпечує участь у спільних робочих групах, технічних комітетах та консультаціях, спрямованих на уніфікацію процедур підтвердження сталості та інтеграцію енергетичних ринків.

Головний орган у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, екологічної та в межах повноважень, передбачених законом, біологічної і генетичної безпеки; державну політику у сфері технічного регулювання, стандартизації, метрології та метрологічної діяльності:

- здійснює моніторинг впливу виробництва біопалива на довкілля;
- організує державний нагляд (контроль) за дотриманням критеріїв сталості, зокрема щодо збереження біорізноманіття та охорони земель із високим запасом вуглецю;
- забезпечує інтеграцію системи підтвердження сталості у національну систему моніторингу, звітності та верифікації (MRV);
- взаємодіє з міжнародними організаціями та Європейською Комісією у сфері екологічної звітності;
- подає щорічні національні звіти про розвиток відновлюваної енергетики, що включають дані про біопаливо та біогаз, у форматах, сумісних із системою моніторингу ЄС;
- бере участь у розробленні та вдосконаленні методологій оцінки скорочення викидів парникових газів, що застосовуються у межах ЄС та Енергетичного Співтовариства;

- організовує акредитацію органів сертифікації та незалежних аудиторів, що здійснюють перевірку відповідності біопалива та біогазу критеріям сталості.

Орган державного нагляду (контролю) за дотриманням операторами ринку вимог сталості при виробництві, імпорті, обігу та постачанні біопалива і біогазу:

- здійснює моніторинг виконання національних цільових показників у сфері відновлюваної енергетики та інтеграції у європейський енергетичний простір;
- веде національний реєстр сталого біопалива та біогазу, що містить дані про сертифікованих операторів ринку, забезпечуючи внесення інформації про видані, продовжені, призупинені чи анульовані сертифікати відповідності та публічний доступ до агрегованих даних з урахуванням вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації» та захисту комерційної таємниці;
- організовує навчання та підвищення кваліфікації аудиторів;
- здійснює планові й позапланові перевірки відповідності сировини та готової продукції критеріям сталості, включаючи скорочення викидів парникових газів, охорону земель з високим запасом вуглецю та збереження біорізноманіття; достовірності даних, поданих операторами ринку, у тому числі шляхом виїзних перевірок; дотримання принципу мас-балансу та відстеження;
- у разі виявлення порушень має право призупиняти або анулювати сертифікати відповідності.

Органи, відповідальні за реалізацію Порядку, координують свої дії у межах повноважень, здійснюють обмін інформацією та взаємодіють з урахуванням вимог прозорості, недопущення дублювання функцій та забезпечення ефективного контролю.

6.2. Органи сертифікації та незалежні аудитори

Органи сертифікації, що здійснюють оцінку відповідності критеріям сталості, мають бути акредитованими Національним агентством з акредитації України відповідно до вимог ДСТУ ISO/IEC 17011:2017 і відповідати вимогам ДСТУ EN ISO/IEC 17065:2019.

Орган сертифікації повинен:

- забезпечувати належну підготовку аудиторів та застосування стандартизованих методик перевірки;
- мати документально підтверджену систему управління якістю;
- забезпечувати незалежність від суб'єктів, що сертифікуються;
- здійснювати внутрішній аудит та оцінювання власної діяльності.

Аудитори, які залучаються до процесу оцінки відповідності критеріям сталості, мають бути атестовані Національним агентством з акредитації України, мати чинний сертифікат компетентності й відповідати таким вимогам:

- наявність повної вищої освіти (екологія, енергетика, агрономія, хімія, біотехнології) і підтверджений досвід роботи у сфері сталості біопалив не менше 3 років;
- відсутність конфлікту інтересів із суб'єктами, що сертифікуються;
- регулярно підвищувати кваліфікацію щодо змін у законодавстві ЄС, методик аудиту, нових технологій у сфері виробництва біопалив.

Національний реєстр сталого біопалива та біогазу

7.1. Створення та ведення реєстру

Національний реєстр сталого біопалива та біогазу (далі – Реєстр) є елементом національної системи підтвердження відповідності критеріям сталості, що забезпечує прозорість, достовірність та простежуваність усіх операцій у ланцюгу постачання.

Адміністрування Реєстру покладається на головний орган у системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів газового палива.

Ведення Реєстру забезпечує орган державного нагляду (контролю) за дотриманням операторами ринку вимог сталості при виробництві, імпорті, обігу та постачанні біопалива і біогазу.

Реєстр виконує такі функції:

- облік виданих, визнаних, продовжених, призупинених, анульованих сертифікатів відповідності;
- облік партій біопалива та біогазу з відображенням інформації про обсяги, походження сировини, результати розрахунків скорочення викидів ПГ;
- облік операторів ринку з реєстрацією виробників, імпортерів, експортерів, трейдерів, постачальників;
- забезпечення простежуваності з перевіркою дотримання принципу мас-балансу;
- запобігання подвійному обліку з автоматизованою перевіркою даних та унікальним ідентифікуванням кожної партії біопалива й біогазу.

Реєстр має модульну архітектуру, що включає:

- модуль обліку сертифікатів;
- модуль обліку партій біопалива та біогазу;
- модуль обліку операторів;
- модуль інтеграції з міжнародними системами.

Дані вносять через електронний кабінет користувача Реєстру.

Усі зміни щодо сертифікатів, партій чи операторів ринку підлягають обов'язковому внесенню до Реєстру.

Кожному сертифікату, партії біопалива чи біогазу, кожному оператору ринку присвоюють унікальний ідентифікатор. Ідентифікатори формуються автоматично при внесенні даних до Реєстру.

7.2. Внесення даних про сертифікати, партії палива, операторів ринку

Усі оператори ринку зобов'язані вносити дані до Реєстру.

До Реєстру вносять відомості про сертифікати відповідності:

- видані уповноваженими органами;
- видані у рамках добровільних схем, визнаних Європейською Комісією;
- продовжені, призупинені або анульовані.

Кожен сертифікат у Реєстрі має містити:

- унікальний ідентифікаційний номер;
- дані про орган сертифікації;
- дату видачі та строк дії;
- сферу охоплення (виробництво, імпорт, експорт, трейдинг, постачання, зберігання тощо);
- інформацію про оператора ринку, якому видано сертифікат.

До Реєстру вносять такі відомості про партії біопалива чи біогазу:

- унікальний ідентифікатор партії;
- дата виробництва або ввезення;
- обсяг продукції;
- вид та категорія сировини (відповідно до Додатку IX RED II/III);
- країна походження сировини;
- результати розрахунків скорочення викидів парникових газів за методологією LCA;
- підтвердження дотримання принципу мас-балансу.

Дані про партії повинні забезпечувати можливість відстеження руху продукції від виробника до кінцевого споживача.

До Реєстру вносять дані про всіх операторів ринку, включаючи:

- первинних виробників біопалива та біогазу;
- операторів, що здійснюють проміжні операції в ланцюгу постачання;
- трейдерів і постачальників;
- імпортерів та експортерів;
- операторів складів та логістичних центрів.

Для кожного оператора ринку зазначають:

- повне найменування та код ЄДРПОУ;
- місцезнаходження та контактні дані;

- вид діяльності (виробництво, імпорт, експорт, трейдинг, постачання, зберігання тощо);
- дані про сертифікати відповідності;
- інформація про обсяги операцій.

Дані про операторів ринку перевіряються уповноваженим органом та аудиторами.

Дані подають в електронній формі через спеціалізований інтерфейс Реєстру:

- про сертифікати – у день їхньої видачі, визнання, продовження, призупинення чи анулювання;
- про партії палива – не пізніше 5 робочих днів після виробництва, ввезення чи реалізації;
- про операторів ринку – при первинній реєстрації та у разі змін у реквізитах, які мають бути подані не пізніше 30 робочих днів після внесення змін.

Первинну перевірку даних здійснюють автоматизованими засобами Реєстру.

Подальшу перевірку та верифікацію даних здійснюють незалежні аудитори.

7.3. Забезпечення унікальних ідентифікаторів та запобігання подвійному обліку

Кожному сертифікату, кожній партії біопалива чи біогазу, а також кожному оператору ринку присвоюють унікальний ідентифікатор, що формується автоматизованою системою Реєстру під час внесення даних і не може бути змінений або повторно використаний. Ідентифікатор має містити інформацію про тип об'єкта (сертифікат, партія, оператор), дату реєстрації та код країни походження.

Ідентифікатор сертифіката відповідності складається з коду органу сертифікації, дати видачі й порядкового номера. Усі сертифікати відповідності, видані в Україні або визнані у рамках добровільних схем ЄС, мають бути зареєстровані у Реєстрі.

Ідентифікатор партії біопалива чи біогазу містить інформацію про виробника, дату виробництва, обсяг та вид сировини. Кожна партія отримує унікальний ідентифікатор, що дозволяє відстежити рух партії від виробника до кінцевого споживача. Система автоматично перевіряє, чи не внесена партія повторно. У разі виявлення дублювання система блокує внесення даних і повідомляє уповноважений орган.

Ідентифікатор оператора ринку (виробника, трейдера, постачальника, імпортера) містить код ЄДРПОУ, дату реєстрації та сферу діяльності. Кожен оператор має бути зареєстрований у Реєстрі з отриманням унікального ідентифікатора. Усі операції, здійснені оператором, фіксуються у Реєстрі з прив'язкою до його ідентифікатора.

Первинну перевірку даних на предмет дублювання здійснюють автоматизованими засобами Реєстру. Реєстр інтегрується з європейськими інформаційними системами, щоб виключити подвійний облік при експорті біопалива та біогазу до ЄС. У разі виявлення невідповідностей система блокує внесення даних та повідомляє уповноважений орган.

7.4. Прозорість і публічність даних

Агреговані дані з Реєстру підлягають щорічному оприлюдненню у складі національних звітів про розвиток відновлюваної енергетики. Публічний доступ забезпечується з урахуванням вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації», захисту інформації та персональних даних.

8.1. Інструменти державного нагляду (контролю)

Інструменти державного контролю у сфері підтвердження сталості біопалива та біогазу є комплексом правових, організаційних та процедурних заходів, що забезпечують прозорість, достовірність і відстежуваність ринку.

Цілями державного нагляду (контролю) у сфері підтвердження сталості біопалива та біогазу є:

- забезпечення відповідності біопалива та біогазу критеріям сталості;
- запобігання подвійного обліку та шахрайських практик;
- гарантування прозорості та достовірності даних у Реєстрі;
- дотримання міжнародних зобов'язань України у сфері відновлюваної енергетики та кліматичної політики.

Державний нагляд (контроль) за дотриманням операторами ринку вимог сталості при виробництві, імпорті, обігу та постачанні біопалива і біогазу здійснює центральний орган виконавчої влади, визначений Кабінетом Міністрів України.

Орган державного нагляду (контролю) за дотриманням операторами ринку вимог сталості при виробництві, імпорті, обігу та постачанні біопалива і біогазу:

- аналізує документи, що підтверджують походження сировини, обсяги виробництва та постачання;
- перевіряє сертифікати відповідності та результати розрахунків скорочення викидів ПГ;

- інспектує потужності виробників біопалива та біогазу;
- відбирає зразки біопалива та біогазу для лабораторного аналізу;
- перевіряє системи мас-балансу та відстеження на відповідність установленим вимогам;
- має право застосовувати штрафні санкції до операторів ринку.

8.2. Відповідальність операторів ринку

Оператори ринку несуть адміністративну і цивільно-правову відповідальність за дотримання вимог сталості при виробництві, імпорті, обігу та постачанні біопалива і біогазу, а також подання повної, об'єктивної та достовірної інформації про свою діяльність.

У разі виявлення порушень у діях оператора ринку до нього можуть бути застосовані штрафні санкції у вигляді:

- відмова у прийнятті заявки про видачу сертифікату відповідності;
- призупинення (або припинення) процедури сертифікації;
- інформування органів державного нагляду (контролю);
- внесення до реєстру порушників;
- накладання фінансових санкцій (штрафів);
- призупинення дії (або анулювання) раніше виданого сертифіката;
- заборона реалізації продукції як сталої.

Штрафні санкції до оператора ринку застосовують виключно на підставі та у спосіб, передбачений законодавством України, з урахуванням положень міжнародних договорів та актів права ЄС, що підлягають імплементації.

Застосовуючи штрафні санкції, орган державного нагляду (контролю) за дотриманням операторами ринку вимог сталості при виробництві, імпорті, обігу та постачанні біопалива і біогазу зобов'язаний враховувати характер і тяжкість порушення, його наслідки та поведінку суб'єкта господарювання.

Перед застосуванням найбільш суворих санкцій операторові ринку має бути наданий строк для усунення виявлених порушень.

Оператори ринку мають право оскаржити рішення про накладення штрафних санкцій в адміністративному та/чи судовому порядку відповідно до законодавства України.

8.2.1. Фінансові санкції (штрафи)

Розмір штрафів визначається законодавством України у сфері господарської діяльності та охорони довкілля і може залежати від обсягів продукції, що введена в обіг із порушенням, та від ступеня завданої шкоди.

Підставами для накладення фінансових санкцій (штрафів) є:

- неподання або несвоєчасне подання даних до Реєстру;
- подання недостовірної⁹ інформації про походження сировини, обсяги виробництва чи скорочення викидів ПГ;
- порушення принципу мас-балансу;
- відмова у проведенні перевірки чи аудиту.

8.2.2. Призупинення дії та анулювання сертифіката

Якщо за результатами перевірки та/або аудиту в діяльності оператора ринку виявлені порушення, уповноважений орган має право призупинити дію сертифіката відповідності і надати операторові ринку строк для усунення порушень.

Підставами для призупинення дії сертифікатів відповідності є:

- виявлення суттєвих невідповідностей у поданих даних, підтверджених незалежними аудиторами;
- систематичне порушення вимог сталості та/або умов сертифікації;
- відмова суб'єкта господарювання від проходження аудиту.

У разі невиконання припису уповноважений орган має право анулювати сертифікат відповідності. В такому разі оператор ринку втрачає право на реалізацію продукції як сталої.

8.2.3. Заборона реалізації продукції

Уповноважений орган має право видати припис про заборону реалізації продукції як сталої до усунення виявлених ним порушень.

Підставами для заборони реалізації продукції як сталої є:

- відсутність чинного сертифіката відповідності;
- виявлення суттєвих невідповідностей у продукції, процесі її виробництва та/або введення в обіг;
- порушення принципу мас-балансу та відстеження;
- використання підроблених документів чи сертифікатів.

8.3. Порядок оскарження рішень

Оскарження здійснюється виключно у межах, визначених законодавством України, з урахуванням міжнародних зобов'язань держави та положень права ЄС.

Кожен оператор ринку має право на оскарження рішень уповноважених органів, що стосуються видачі, визнання, продовження, призупинення чи анулювання сертифікатів сталості, а також заборони реалізації продукції.

9) Недостовірною вважають інформацію, яка не відповідає дійсності або викладена неправдиво, тобто містить відомості про події та факти, які не відбувалися чи перекручені.

8.3.1. Адміністративний порядок

Оператор ринку має право подати скаргу до головного органу у системі центральних органів виконавчої влади, який здійснює контроль у сфері сталості біопалива та біогазу.

Скаргу подають у письмовій або електронній формі протягом 30 календарних днів з моменту отримання рішення, що оскаржується.

Скарга має містити:

- найменування заявника та його ідентифікаційні дані;
- суть оскаржуваного рішення;
- обґрунтування неправомірності рішення з посиланням на норми законодавства;
- вимоги заявника.

Головний орган у системі центральних органів виконавчої влади, який здійснює контроль у сфері сталості біопалива та біогазу, зобов'язаний розглянути скаргу протягом 30 календарних днів.

За результатами розгляду може бути прийнято рішення про залишення скарги без задоволення, зміну або скасування оскаржуваного рішення.

Подання скарги не зупиняє дію рішення, якщо інше не передбачено законом або спеціальним приписом уповноваженого органу.

8.3.2. Судовий порядок

Оператор ринку має право звернутися до адміністративного суду з позовом про визнання рішення уповноваженого органу незаконним та його скасування.

Судовий порядок є остаточним механізмом захисту прав і гарантується Конституцією України.

Позовна заява подається протягом 6 місяців з дня отримання рішення, що оскаржується, якщо інше не передбачено законом.

Адміністративні суди розглядають суперечки щодо рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади.

Суд має право визнати рішення незаконним, скасувати його повністю або частково, а також зобов'язати орган влади прийняти нове рішення.

Рішення суду є обов'язковим для виконання всіма органами державної влади та операторами ринку.

8.3.3. Особливості оскарження рішень щодо сертифікатів відповідності

У разі відмови у видачі або продовженні сертифіката відповідності критеріям сталості оператор ринку має право оскаржити таке рішення в адміністративному або судовому порядку.

Рішення про призупинення чи анулювання сертифіката може бути оскаржене з посиланням на невідповідність процедур установленим вимогам.

У разі заборони реалізації біопалива чи біогазу оператор ринку має право вимагати перевірки обґрунтованості такого рішення, зокрема шляхом незалежного аудиту.

8.3.4. Роль незалежних аудиторів у процедурі оскарження

Незалежні аудитори можуть залучатися як експерти у процесі оскарження.

Їхні висновки можуть бути використані як доказ у суді або при адміністративному розгляді скарги.

Перехідні та прикінцеві положення

9.1. Перехідний період

Щоб створити умови для адаптації виробників і постачальників до нових критеріїв сталості, запобігти різким економічним втратам, забезпечити безперервність функціонування ринку й зберегти конкурентоспроможність українського сектору біоенергетики, в імплементації цього Порядку передбачається перехідний період.

Тривалість перехідного періоду¹⁰ визначається актом Кабінету Міністрів України.

Цілями перехідного періоду є:

- забезпечення поступового впровадження критеріїв сталості;
- надання виробникам часу для модернізації технологічних процесів;
- створення умов для акредитації органів сертифікації та підготовки незалежних аудиторів.

Перехідний період відповідає таким принципам:

- послідовність – поступове впровадження вимог без створення надмірного адміністративного чи фінансового навантаження;
- пропорційність – урахування розміру підприємства, обсягів виробництва та рівня його готовності до нових вимог;
- прозорість – чітке інформування виробників про етапи та строки переходу;
- узгодженість – відповідність перехідних процедур положенням RED II/III.

Підготовчий етап перехідного періоду передбачає реалізацію таких заходів:

- розроблення та ухвалення документів, що деталізують порядок підтвердження сталості;
- розроблення методичних рекомендацій із застосування критеріїв сталості і принципу мас-балансу;
- затвердження форм звітності та процедур аудиту;
- створення та запуск електронного реєстру сталого біопалива та біогазу;
- акредитація перших органів сертифікації та незалежних аудиторів;
- проведення навчальних семінарів і тренінгів для операторів ринку;
- створення інформаційних платформ для обміну досвідом.

Етап часткового застосування вимог Порядку передбачає:

- обов'язкове ведення обліку сировини та продукції за принципом мас-балансу відповідно;
- подання щорічної звітності, що має забезпечити простежуваність походження сировини та відповідність обсягів виробництва, у спрощеній формі;
- добровільну сертифікацію для виробників, які планують експорт до ЄС;
- проведення вибіркового аудиту.

¹⁰) Пропонована тривалість підготовчого етапу та етапу часткового застосування вимог – відповідно 1 і 2 роки з дати набрання чинності цим Порядком.

Етап повного застосування вимог Порядку передбачає:

- обов'язкову сертифікацію всіх виробників біопалива та біогазу;
- повну інтеграцію даних до електронного реєстру;
- проведення регулярного аудиту й верифікації даних;
- застосування санкцій у випадку порушень вимог Порядку;
- взаємне визнання сертифікатів сталості;
- інтеграція національного реєстру з європейськими інформаційними системами.
- щорічний перегляд процедур з урахуванням змін у законодавстві ЄС.

9.2. Визнання сертифікатів, виданих за попередніми правилами

Цілями визнання сертифікатів, виданих за попередніми правилами, є уникнення правового вакууму у сфері підтвердження сталості, забезпечення можливості реалізації продукції, виробленої до впровадження нових правил, і створення умов для поступового переходу до нової системи сертифікації.

Визнання має відповідати принципам:

- тимчасовості – сертифікати визнаються дійсними лише протягом визначеного перехідного періоду;
- умовності – визнання можливе лише за умови відповідності базовим критеріям сталості;
- прозорості – інформація про визнані сертифікати вноситься до національного реєстру сталого біопалива та біогазу.

Сертифікати, видані за попередніми правилами, визнають дійсними, якщо вони не втратили чинності на момент набрання чинності новим порядком.

Сертифікати мають підтверджувати дотримання базових критеріїв сталості, зокрема щодо відстеження походження сировини; дотримання принципу мас-балансу; скорочення викидів парникових газів.

Дані, що підтверджують чинність сертифіката, підлягають перевірці незалежними аудиторами. У разі виявлення невідповідностей сертифікат може бути визнаний недійсним.

Сертифікати, видані за попередніми правилами, визнаються дійсними протягом перехідного періоду, тривалість якого визначається актом Кабінетом Міністрів України.

Після завершення перехідного періоду всі оператори ринку зобов'язані отримати сертифікати відповідно до нових правил.

Сертифікати, видані за попередніми правилами, автоматично втрачають чинність.

Для визнання сертифікату, виданого за попередніми правилами, оператор ринку має подати до уповноваженого органу заяву встановленого зразка.

У разі відповідності сертифіката вимогам сталості уповноважений орган вносить інформацію про сертифікат до національного реєстру сталого біопалива та біогазу.

У разі виявлення невідповідностей уповноважений орган відмовляє у визнанні сертифіката, про що повідомляє оператора ринку письмово, зазначаючи причину відмови.

9.3. Узгодження з актами законодавства

Положення, що регулюють підтвердження сталості біопалива та біогазу, мають бути узгоджені з актами українського законодавства з метою уникнення правових колізій і створення умов для гармонізації з правом Європейського Союзу.

Із цієї метою необхідно забезпечити дотримання таких вимог:

- урахування даних про вплив виробництва біопалива на довкілля в системі екологічного моніторингу (Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»);
- урахування критеріїв сталості при підготовці звітів операторів ринку, які здійснюють діяльність, що підлягає процедурі оцінки впливу на довкілля (Закон України «Про оцінку впливу на довкілля»);

- відповідність використання відходів як сировини вимогам щодо поводження з ними (Закон України «Про управління відходами»);
- підтвердження сталості як обов'язкового елементу ринкового обігу альтернативних видів палива (Закон України «Про альтернативні види палива»¹¹);
- відповідність критеріям сталості як обов'язкової умови використання біогазу та біопалива для генерації електричної енергії (Закон України «Про ринок електричної енергії»);
- урахування критеріїв сталості при встановленні тарифів і видачі ліцензій Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (Закон України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг»);
- надання операторам ринку державної підтримки лише за умови підтвердження сталості їхньої продукції.

---

¹¹) Ст. 9: «Біопаливо, що використовується в Україні, повинно відповідати вимогам щодо якості та екологічної безпеки, а також критеріям сталості, визначеним законодавством».

ДОДАТОК А. Відповідність термінів

Таблиця А.1 – Відповідність термінів

Термін	RED II/III (ЄС)	Система стандартів ДСТУ EN 16214	Формулювання для Порядку
Біопаливо	Рідке або газоподібне паливо для транспорту, вироблене з біомаси	Паливо з біомаси, призначене для енергетичного використання	Рідке або газоподібне паливо, вироблене з біомаси, призначене для використання у галузі транспорту, що відповідає критеріям сталості
Біогаз	Газоподібне паливо, вироблене з біомаси, яке може бути використане як паливо або перетворене на біометан	Газоподібне паливо з біомаси, у том числі після очищення до якості природного газу	Газоподібне паливо, одержане з біомаси або біорозкладних відходів, яке може використовуватися безпосередньо або після доведення до якості природного газу (біометан)
Біомаса	Біорозкладна частина продуктів, відходів та залишків сільського, лісового господарства, а також промислових і побутових відходів	Біорозкладна частина продуктів, відходів і залишків біологічного походження	Біорозкладна частина продуктів, відходів та залишків сільського, лісового, рибного господарства та промисловості, а також побутових відходів
Критерій сталості	Вимоги щодо скорочення викидів парникових газів, охорони земель, біорізноманіття	Вимоги до сталості біопалив і біорідин, що охоплюють скорочення викидів парникових газів, землекористування та відстежуваність	Сукупність вимог до виробництва та використання біопалива і біогазу, що забезпечують скорочення викидів парникових газів, охорону земель і біорізноманіття
Мас-баланс	Система, що дозволяє змішування сталих і несталих партій, за умови збереження балансу	Методика обліку, що гарантує, що вихід сталого продукту не перевищує вхід	Метод обліку та відстеження, що забезпечує відповідність обсягів сталого біопалива на вході та виході системи постачання
Відходи	Будь-яка речовина або предмет, від яких власник позбавляється або має намір чи зобов'язаний позбутися	Будь-які речовини, матеріали і предмети, яких їх власник позбувається, має намір або повинен позбутися	Речовини чи предмети, визначені Законом України «Про управління відходами», які можуть бути використані як сировина для біопалива чи біогазу
Залишки	Побічні продукти, що не є основною ціллю виробництва	Побічні продукти сільського господарства, лісового господарства чи промисловості	Побічні продукти, що не є основною ціллю виробництва, які можуть бути використані як сировина для біопалива чи біогазу
Добровільна схема сертифікації	Схема, визнана Європейською Комісією для підтвердження сталості	Система сертифікації, що відповідає вимогам сталості та перевіряється аудитом	Система, визнана Європейською Комісією або уповноваженим органом України, яка підтверджує відповідність біопалива та біогазу критеріям сталості
Аудит сталості	Незалежна перевірка відповідності		Незалежна перевірка відповідності оператора ринку критеріям сталості, здійснена акредитованим органом
Система відстеження	Механізм забезпечення прозорості походження та руху сировини	Система документального підтвердження походження та руху сировини	Сукупність організаційних і технічних заходів, що забезпечують документальне підтвердження походження сировини та її відповідності критеріям сталості

ДОДАТОК Б. Основні принципи розрахунку викидів парникових газів

Методика розрахунку викидів парникових газів (ПГ) на основі аналізу життєвого циклу (Life Cycle Assessment, LCA) є ключовим елементом підтвердження відповідності критеріям сталості рідкого біопалива, біокомпонентів та біогазу, що використовуються у галузі транспорту.

Розрахунок викидів здійснюють на основі повного життєвого циклу продукту, який охоплює:

- вирощування сировини (включаючи застосування добрив та енергії, зміни в землекористуванні тощо);
- збирання й транспортування сировини;
- перероблення сировини в біопаливо або біогаз;
- транспортування готового продукту до місця використання;
- спалювання біопалива чи біогазу в двигунах внутрішнього згорання.

Викиди оцінюють у перерахунку на CO₂-еквівалент (CO₂eq) на одиницю енергії (MJ), що дозволяє порівнювати різні види палива.

Загальні викиди парникових газів обчислюють за формулою:

$$E = E_{ec} + E_l + E_p + E_{td} + E_u - E_{sca} - E_{ccs} - E_{ee}$$

де E_{ec} – викиди при вирощуванні сировини; E_l – викиди від зміни землекористування; E_p – викиди під час перероблення; E_{td} – викиди під час транспортування й розподілу; E_u – викиди під час використання; E_{sca} – скорочення викидів завдяки поглинанню вуглецю у ґрунті; E_{ccs} – скорочення викидів за рахунок уловлювання та зберігання вуглецю; E_{ee} – скорочення викидів за рахунок надлишкової енергії.

Згідно з RED II, біопаливо має забезпечувати мінімальне скорочення викидів парникових газів порівняно з викопним паливом¹:

- щонайменше 65 % для біопалива, виробленого на нових установках після 2021 року;
- щонайменше 70 % для біогазу, що використовується на транспорті;
- щонайменше 80 % для електроенергії з біомаси, що використовується на транспорті.

Оператори ринку зобов'язані:

- вести облік усіх етапів життєвого циклу
- використовувати стандартизовані коефіцієнти викидів;
- застосовувати прозорі методи обчислення;
- надавати відповідну документацію для верифікації;
- забезпечувати доступність даних для аудиту.

¹) Докладніше – у Додатку В.

ДОДАТОК В. Таблиця порогів скорочення викидів парникових газів

У табл. В.1 наведено пороги скорочення викидів парникових газів для біопалива та біогазу відповідно до положень RED II/RED III та з урахуванням вимог системи національних стандартів ДСТУ EN 16214.

Таблиця В.1 – Пороги скорочення викидів парникових газів для різних типів палива

Тип палива	Дата введення виробничої установки в експлуатацію	Мінімальний відсоток скорочення викидів ПГ порівняно з викопним паливом
Рідке біопаливо та біогаз для транспорту	До 5 жовтня 2015 року	50 %
Рідке біопаливо та біогаз для транспорту	Із 6 жовтня 2015 року до 31 грудня 2020 року	60 %
Рідке біопаливо та біогаз для транспорту	Із 1 січня 2021 року	65 %
Біопаливо та біогаз з відходів і залишків (у тому числі сировина з Додатку IX RED II)	Незалежно від дати введення установки	70 %
Біопаливо та біогаз, що використовуються для виробництва електроенергії, теплоти й холоду	Для нових установок після 1 січня 2021 року	70 %
Стале авіаційне паливо (SAF)	Для нових установок після 1 січня 2021 року	70...80 %*

* Залежно від виду сировини та технології

Примітки:

1. Розрахунок скорочення викидів здійснюється за методологією оцінки життєвого циклу (LCA), визначеною у RED II/III.
2. Перевірка та підтвердження результатів здійснюється незалежними аудиторами.
3. Для сировини з високим ризиком ILUC (непряма зміна землекористування) застосовуються додаткові обмеження та поступове скорочення її використання.

ДОДАТОК Г. Обмеження щодо використання земель

У табл. Г.1 наведено відповідність між вимогами RED II/III, що встановлюють базові заборони та винятки щодо використання земель для виробництва біопалива, положеннями системи стандартів ДСТУ EN 16214 і розробленим Порядком.

Таблиця Г.1 – Таблиця відповідності

Тип земель	Статус за RED II/III	Вимоги національних стандартів	Застосування у Порядку
Первинні ліси та інші лісові екосистеми з високим біорізноманіттям	Заборона використання сировини, вирощеної на таких землях після січня 2008 року (ст. 29 RED II)	Визначення земель з високою природоохоронною цінністю; вимога документального підтвердження походження сировини	Повна заборона використання сировини з таких земель; обов'язкове підтвердження походження у системі відстеження
Землі з високим запасом вуглецю (торфовища, заболочені території, постійні луки)	Заборона використання сировини, якщо землі були осушені чи перетворені після січня 2008 року	Вимога ідентифікації земель із високим запасом вуглецю; аудит підтверджує відсутність деградації	Заборона використання сировини з таких земель; винятки можливі лише за умови доведення відсутності додаткових викидів ПГ
Охоронювані території (заповідники, Natura 2000, Рамсарські угіддя, Смарагдова мережа)	Заборона використання сировини, якщо виробництво шкодить охоронюваним видам чи середовищам існування	Вимога врахування природоохоронного статусу земель; аудит перевіряє дотримання	Заборона використання сировини з охоронюваних територій; допускається лише за умови підтвердження відсутності шкоди
Сільськогосподарські землі, що були перетворені з природних екосистем після 2008 року	Вважаються неприйнятними для сталого виробництва біопалива	Вимога відстеження історії землекористування; перевірка дати зміни статусу земель	Заборона використання сировини з таких земель; обов'язковий аудит історії землекористування
Деградовані землі, що втратили продуктивність до 2008 року	Можливе використання як виняток, якщо доведено скорочення ПГ та відновлення екосистемних функцій	Вимога документального підтвердження деградації та оцінки впливу	Дозволене використання за умови підтвердження відповідності критеріям сталості та додаткової верифікації

Український центр європейської політики (УЦЄП) – це незалежний аналітичний центр аналізу та вироблення політики, який був заснований у 2015 році.

Наша місія – сприяти проведенню реформ в Україні задля сталого економічного зростання та побудови відкритого суспільства в партнерстві з інституціями на всіх рівнях.

Пріоритетні напрями діяльності:

- підготовка та розповсюдження експертно-аналітичних матеріалів для сприяння євроінтеграційним реформам в Україні;
- популяризація європейських цінностей в українському суспільстві;
- інформування суспільства про можливості і переваги тісної співпраці з ЄС;
- сприяння посиленій економічній, політичній та торговельній співпраці України з Європейським Союзом;
- інформування міжнародної спільноти про виклики і досягнення в здійсненні Україною реформ, передбачених Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.

Автор дослідження

Геннадій Рябцев

Експерт з енергетики, головний науковий співробітник
Національного інституту стратегічних досліджень, директор
спеціальних проєктів Науково-технічного центру «Псіхея»

Це дослідження підготовлено Українським центром європейської політики за підтримки Представництва Фонду Конрада Аденауера в Україні (Київ). Інформація та погляди, викладені в цьому дослідженні, належать авторам і не обов'язково відображають точку зору Фонду Конрада Аденауера. За всі помилки, що містяться в цьому дослідженні, відповідальність несуть виключно автори. Крім того, це дослідження не відображає позицію їхніх установ.

Усі частини цієї публікації захищені авторським правом.